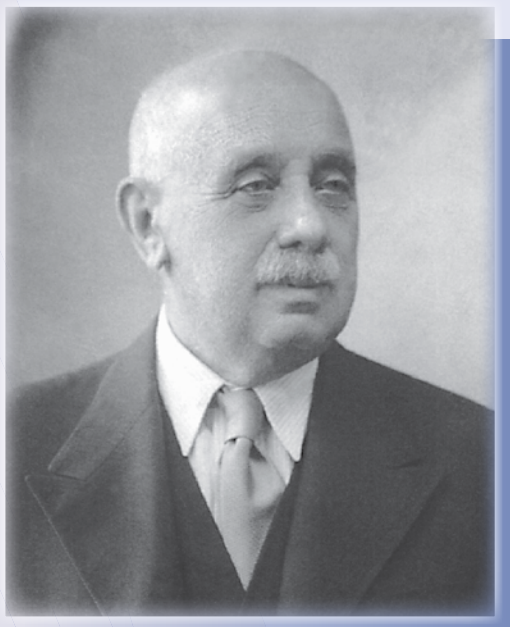

Справа життя Гедеона Ріхтера продовжує служити людству

Цьогоріч виповнюється 150 років від дня народження Гедеона Ріхтера – винахідника, підприємця та засновника всесвітньовідомої фармацевтичної компанії. Життєва стежка Гедеона Ріхтера була тернистою та звивистою, йому довелося пройти жажіття нацистської окупації, проте незламність і наполегливість допомогли здолати труднощі та досягти чималих висот. Мабуть, ці досягнення були б неможливі без таких особистих якостей, як повага до людей і безмежна відданість власній справі. Наразі його компанія продовжує розвиватися та гідно відповідає на складні виклики сьогодення, допомагаючи українському народу в боротьбі з російською агресією. Тому сьогодні ми з урядом згадуємо Гедеона Ріхтера, життєва історія якого тісно переплетена з історією компанії.

Від учня аптекаря до дипломованого фахівця

Гедеон Ріхтер народився 23 вересня 1872 р. у селищі Ечед (угор. Ecséd) недалеко від м. Дьйондьйош (угор. Gyöngyös) у родині землевласників-комірів з єврейським корінням. Його пращурами по батьківській лінії були угорські євреї-купці, що оселилися в Угорщині наприкінці XVIII ст. у маєтку барона Подманіцкі в м. Асод (угор. Aszód) графства Пешт. Батьки Гедеона Ріхтера в 1860 р. придбали маєток площею 610 га в селищі Ечед, після чого фінансова ситуація родини стала швидко покращуватися. Втім, сімейне життя, що розпочалося так багатонадійно, було зруйноване ранньою смертю. Невдовзі після народження Гедеона від післяпологового сепсису померла його мати, а через декілька років помер і батько. Вихованням осиротілого Гедеона та двох його старших братів займалися дідусь і бабуся по материнській лінії й одна з бездітних кузин їхньої матері.

Майбутній винахідник здобув середню освіту в престижній францисканській середній школі в м. Дьйондьйош, а починаючи з 15-річного віку провів три роки як учень аптекаря. Цілком імовірно, що на вибір його професії вплинула передчасна смерть батьків, оскільки обоє померли від хвороб, які можна було б вилікувати за наявності потрібних ліків.

Після отримання сертифіката учня аптекаря Гедеон Ріхтер вступив до Будапештського університету. Закінчивши в 1895 р. університет із дипломом фармацевта, він пройшов обов'язкову дворічну фармацевтичну підготовку, потрібну для незалежного управління аптекою. Щоб отримати більше досвіду в європейській фармацевтичній справі та фармацевтичному виробництві, в 1897 р. Ріхтер розпочав подорож Західною Європою.

У той час популярності набирала абсолютно новий вид лікування – органотерапія. Цей лікувальний підхід ґрунтувався на переконанні, що хвороби людини можна вилікувати за допомогою екстрактів ендокринних залоз тварин. Ріхтер розумів довгострокове значення нової терапії та присвятив своє життя її розробленню та впровадженню в Угорщині.

Перші успіхи

Продавши свій спадок, у 1901 р. Гедеон придбав аптеку «Шаш» (з угор. – орел), яка й досі належить компанії. Невдовзі в підвалі аптеки він організував біологічну препаративну лабораторію та лабораторію для проведення хімічних експериментів і згодом почав виготовляти та продавати тонізуювальні засоби й різноманітні органотерапевтичні гормональні препарати, виготовлені з органів тварин. Для тогочасної Угорщини це була новаторська справа, тому Гедеону Ріхтеру довелося ризикувати, стаючи на незвіданий шлях. Першим продуктом був ін'єкційний Tonogen Suprarenale, що містив отриманий із надниркових залоз адреналін. Він почав випускатися в 1902 р. та привернув неабияку увагу до аптеки Гедеона. Цікаво, що сам адреналін був відкритий японськими вченими лише через рік.

У 1902 р. Гедеон одружився на Анні Вінклер, єдиній дочці Берната Вінклера, багатого єврейського виробника лісоматеріалів і торговця в м. Сегед. Ріхтер завжди міг розраховувати на підтримку Анни та її родини в усьому. Родина Вінклерів зіграла важливу роль у його житті, а придане Анни допомогло зайнятися розвитком аптеки.

Від самого початку розробка нових продуктів ґрунтувалася на тісній творчій співпраці з відомими лікарями. У 1902 р. Гедеон почав видавати регулярну професійну брошуру під назвою «Звіт із фармакотерапії», яку безкоштовно розповсюджував серед лікарів. У звіті були представлені науково обґрунтовані описи терапевтичної дії власних лікарських засобів.

Оскільки справи поступово йшли вгору, аптека «Шаш» невдовзі виявилася замалою для підтримки бізнесу, що зростав. У 1906 р. після довгих роздумів Гедеон Ріхтер прийняв рішення про відкриття фармацевтичної компанії. Спочатку він придбав ділянку землі площею близько 1000 м² за адресою Черкес Стріт, 63, що розташована в межах теперішньої території компанії. З огляду на обмежені фінансові можливості Гедеон Ріхтер побудував тут невеличкий завод, заклавши тим самим підвалини сучасної фармацевтичної промисловості Угорщини. «Аптечна фабрика» (так місцеві жителі спочатку називали завод) почала свою роботу у вересні 1907 р. У той час було сформовано три основні засади, на яких досі ґрунтується діяльність компанії «Гедеон Ріхтер»:

- продавати лише ті лікарські засоби, що «вважаються в медичній літературі загалом хорошими та корисними для лікування хворих»;
- виготовляти ці продукти «з максимально можливою точністю» та вдосконалювати отримані результати;
- успішно конкурувати з «великими іноземними компаніями, що працюють у цій галузі».

Отже, основною цінністю для Гедеона було піклування про здоров'я людей. Для досягнення цієї мети він намагався виготовляти ефективні та високоякісні препарати, прокладати шлях у розробці й успішно конкурувати на ринку. Зазначеними принципами компанія керується й сьогодні. Ріхтер заклав основи своєї репутації від самого початку діяльності, тому невдовзі його компанія була визнана одним із найкращих міжнародних постачальників.

Лінійка лікарських засобів невпинно розширювалася, й на додачу до органотерапевтичних препаратів тваринного походження, що становили основний продуктивний портфель компанії, було налагоджено виробництво фітохімічних і синтетичних препаратів. У ранньому асортименті продуктів чималий успіх мали серцевий засіб Адіган, дезінфікувальний засіб Хіперол і жарознижувальний засіб Калмопірін. Останні два препарати випускаються донині.

Між двома війнами

Втім, безтурботні часи інновацій і стрімкого розвитку «Гедеон Ріхтер» тривали недовго. Після закінчення Першої світової війни в березні 1919 р. було проголошено утворення Угорської Радянської Республіки. Новий уряд націоналізував компанію та призначив її керівником виробничого комісара. Рада

народних комісарів вимагала від Гедеона Ріхтера розпочати співпрацю, погрожуючи арештом у разі незгоди. Ріхтер зі своєю родиною таємно втік до Сегеда та певний час переховувався в будинку свого тестя. Проіснувавши всього 4 міс, радянський режим був повалений у серпні угорськими військами, а Гедеон зміг повернутися до справ компанії.

Наприкінці 1920-х рр. компанія виготовляла вже близько 150 лікарських засобів. Винятково важливими з них був ін'єкційний препарат окситоцину Гландуїт-рин, Естрон, а також інсулін. Із метою збільшення ефективності препаратів компанія почала поєднувати різні активні інгредієнти. Дуже популярним на той час був комбінований знеболювальний засіб Неотонакаїн, який використовували для видалення зубів.

Гедеон Ріхтер вирішив створити глобальну торгову мережу наприкінці 1920-х рр., коли Угорщина була в центрі економічної кризи. Це стало початком торгової та представницької мережі, що впродовж кількох наступних років охопила весь світ і дала змогу продавати продукти компанії в близько 100 країнах. Гедеон Ріхтер відкрив десять дочірніх компаній за кордоном. Заводи в Лондоні, Мехіко, Мілані, Сан-Паулу, Загребі та Варшаві були найважливішими центрами виробництва фармацевтичних інгредієнтів. У 1930-х рр. «Гедеон Ріхтер» стала однією з найважливіших компаній міжнародної торгівлі в Угорщині.

Варто зауважити, що Ріхтер свідомо уникав позик і кредитів, використовував для розвитку виробництва лише власні кошти. Розсудлива ділова політика заклала основу для стабільної позиції компанії, що захистила її від руйнівного впливу Великої депресії.

У 1939 р. успішна діяльність Гедеона Ріхтера обірвалася у зв'язку з початком Другої світової війни та запровадженням «єврейських законів». Простого факту єврейського походження виявилось достатньо, щоб відсторонити його з посади голови ради директорів. Навіть Ватикан став на захист відомої в усьому світі постаті в угорській фармацевтичній промисловості, яку зробили аутсайдером на своїй батьківщині. У 1943 р. папський нунцій Анджело Ротта відвідав компанію та передав Гедеону Ріхтеру особисту подяку Святого Отця за благодійну діяльність у часи війни.

Віддане служіння батьківщині

За кілька днів до німецької окупації Гедеон Ріхтер зміг вивести сина з Угорщини, проте сам не захотів покидати батьківщину. Завдяки широким міжнародним зв'язкам йому було надано швейцарський охоронний лист Червоного Хреста, який давав можливість безперешкодно виїхати з країни.

Очевидці розповідали, що на його пальто була жовта зірка, а в очах стояли слози, коли він попрощався з компанією та повідомив, що їде до Швейцарії. Врешті-решт він не поїхав, бо не хотів чи не міг залишити свою батьківщину. Гедеон вважав своїм обов'язком навіть у скрутні часи підтримувати компанію, якій він присвятив усе своє життя та яка разом із його родиною була змістом його життя. Він не міг оцінити ситуацію

реалістично й не відчував небезпеки, в якій перебував. Гедеон хапався за ілюзію, що з ним не може статися нічого поганого, оскільки сам ніколи не заподіював шкоди іншим. Він був упевнений, що репутація та міжнародне визнання захистять його навіть у часи сліпої ненависті. На жаль, це було трагічною помилкою.

На початку грудня 1944 р. Гедеона Ріхтера разом із дружиною змусили переїхати до міжнародного гетто, де вони мешкали разом з іншими євреями в будинку на розі вулиці Йожефа Катона, 21, що перебував під дипломатичним захистом посольства Швеції. Коли фронт наблизився до Будапешту, в зруйнованому місті розгулялися грабунок, страти та насильницькі дії. Кількість нападів і кривавих злочинів проти євреїв значно зросла.

Під приводом перевірки особистості озброєний загін партії «Схрещені стріли» притягнув жителів будинку по вулиці Йожефа Катона, 21, до партійної будівлі партії на вулиці Андраші, 60 (теперішній Дім терору). Після вилучення документів і цінних речей усіх заарештували. Наступного дня на світанку їх вивели на вулицю, чоловіків і жінок розділили та під конвоем повели в напрямку Дунаю. Коли вони підійшли до річки, колону чоловіків зупинили в провулку та змусили роздягнутися до білизни. Перших 50 чоловік відвели до набережної, розстріляли та скинули в річку. Серед них був 72-річний Гедеон Ріхтер. Важко уявити, що життя освіченої, креативної людини, що заслуговувала значно кращої долі, обірвалося через жакхливий акт терору.

Дружина Ріхтера пережила війну, але психологічно так ніколи й не оговталася від жакхливої трагедії. Тіло Гедеона не знайшли. У родинному склепі в невеликому швейцарському місті Лугано розташована символічна могила. Через пів століття угорський письменник Йено Хідвегі присвятив Гедеону Ріхтеру такі слова: «Він був справжньою людиною, що знала значення вірності власним принципам. Він створив дещо вічне, і його ім'я навіки буде пов'язане із цим творінням».

За словами очевидців, Гедеон Ріхтер був унікальною особистістю та поєднував у собі риси новатора, сміливця й розсудливого бізнесмена. Він був спокійною, скромною, задумливою, працювитою та врівноваженою особистістю. Його завжди вирізняло доброзичливе ставлення до людей. Ніхто ніколи не чув, щоб він підвищував голос. Ріхтер завжди вимагав високої дисципліни, просив своїх робітників працювати старанно та сумлінно й винагороджував за отримані результати. Працівники компанії перебували в атмосфері поваги та захищеності, отримували заробітну плату вище середнього рівня. Бути працівником компанії вважалося престижним.

Нові обрії «Гедеон Ріхтер»

Після війни керівництво «Гедеон Ріхтер» здійснювалося тимчасовим Робочим комітетом. Це були важкі часи післявоєнної розрухи, коли Угорщина опинилася за «залізною завісою». Відсутність експорту та безладне управління компанією ледь не призвели до її банкрутства. Лише в 1954 р. вдалося вийти на стабільний прибуток. У 1956 р. компанія перейшла під керівництво талановитої, освіченої й енергійної директорки Едіт Варги, а в 1957 р. було розроблено та схвалено довгостроковий план розвитку компанії. Основним напрямом продовжували залишатися інновації та модернізація.

Потужним стимулювальним чинником було право компанії на власний розсуд використовувати більшу частину отриманої іноземної валюти, що дало змогу закуповувати сучасне імпортне виробниче обладнання та сприяло втіленню новітніх розробок і розробленню лінійки інноваційних продуктів. Зокрема, в 1974 р. було налагоджено виробництво одного з найуспішніших препаратів компанії – Кавінтону.

Починаючи з 1991 р. компанію чекали нелегкі роки адаптації до ринкової економіки. Потрібно було негайно проводити реструктуризацію компанії та розвивати маркетинговий напрям. Ці амбітні цілі були реалізовані під керівництвом нового генерального директора Еріка Богша. У другій половині 1990-х рр. компанія «Гедеон Ріхтер» почала створювати виробничі потужності за кордоном.

Наступні стратегічні зміни відбулись у 2010 р. Вони передбачали трансформацію «Гедеон Ріхтер» в інноваційну спеціалізовану фармацевтичну компанію,

яка впроваджуватиме бізнес-модель високої доданої вартості. Основними пріоритетними задачами компанії стали:

- оригінальні дослідження, зосереджені на захворюваннях центральної нервової системи;
- створення одного з найширших портфелів для охорони здоров'я жінок у всьому світі;
- створення всебічної та конкурентоспроможної біологічно подібної лінійки продуктів, яка розширила би портфель компанії продуктами з високою доданою вартістю.

Сьогодні дослідна діяльність компанії зосереджена на відкритті та розробленні ефективних препаратів для боротьби із захворюваннями центральної нервової системи. Основна увага приділяється молекулам, що можуть використовуватися для лікування хронічного болю, шизофренії та тривожних розладів. Останнім досягненням у дослідженні оригінальних препаратів компанії є антипсихотичний лікарський засіб карипразин. Цей препарат було розроблено дослідниками компанії «Гедеон Ріхтер» для лікування біполярної манії та шизофренії спільно з компанією Allergan. Препарат був затверджений Управлінням із контролю якості харчових продуктів і лікарських засобів США (FDA) за обома показаннями у 2015 р. і з 2016 р. успішно продається в Сполучених Штатах під торговою назвою Vraylar. У 2017 р. Європейська комісія надала ліцензію на продаж карипразину в країнах Євро-союзу для лікування шизофренії в дорослих. В Україні карипразин реалізується під торговою назвою Реагіла.

Із метою розширення виробництва гінекологічних препаратів наприкінці 2010 р. компанія «Гедеон Ріхтер» здійснила два великі придбання – швейцарської фармацевтичної компанії PregLem (займається розробленням і впровадженням інноваційних лікарських засобів, які застосовуються в репродуктивній медицині, та препаратів для лікування доброякісних гінекологічних захворювань) і німецької компанії Grünenthal (спеціалізується на розробленні контрацептивів). Придбання у 2016 р. біотехнологічної швейцарської компанії Finox Holding

дало змогу «Гедеон Ріхтер» закріпитися в терапевтичній галузі жіночої фертильності. «Гедеон Ріхтер» є однією з небагатьох компаній у світі, які представляють повний асортимент гінекологічних лікарських засобів.

Соціально відповідальний бізнес

Компанії є чим пишатися, але сьогодні важливішими є її чітка соціальна позиція та прагнення допомагати людям. Із початком повномасштабної війни проти українського народу загострилася проблема забезпечення медичних установ і пацієнтів лікарськими засобами, адже були порушені логістичні ланцюги й чимало складів із медикаментами було знищено в ході бойових дій. «Гедеон Ріхтер» не стояла осторонь цих проблем. На запит українських благодійних фондів і громадських організацій компанія почала налагоджувати поставки необхідних лікарських засобів у вигляді гуманітарної допомоги. Сьогодні це має критично важливе значення для хворих у період невизначеності та фінансової нестабільності. Також за сприяння компанії було організовано постачання гуманітарної допомоги через міжнародний центр. Багато хто з угорських колег займається волонтерською діяльністю та продовжують допомагати українським біженцям, які потребують допомоги.

Із перших днів війни керівництво компанії підтримало співробітників представництва «Ріхтер Гедеон Нрт.» в Україні. Багато працівників українського офісу компанії займаються волонтерством, а дехто зі зброєю в руках захищає нашу країну від російської агресії. Наразі представництво «Ріхтер Гедеон Нрт.» в Україні поступово повертається до звичного режиму роботи та продовжує в цей складний для нас час надавати різнобічну підтримку лікарям, фармацевтам і пацієнтам. Разом ми обов'язково переможемо!

Публікацію підготовлено за матеріалами, наданими компанією «Гедеон Ріхтер».

Підготував В'ячеслав Килимчук

